

A Balaton Világörökségéért
Alapítvány

Balaton Fejlesztési Tanács
Dr. Bóka István
Elnök részére

2011-12-05

Tárgy: Előterjesztés a Balaton világörökség várományosi helyszín ügyéről - a világörökségről szóló törvény lehetőségeiről

Tisztelt Elnök Úr!

Köszönjük a lehetőséget, hogy a BFT ülés előtt szólhatunk a Balaton világörökség várományosi helyszínének ügyéről – a világörökségről szóló törvény adta lehetőségekről és feladatokról. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a Balaton világörökség várományosi helyszín eddigi történetét, a közelmúltban hatályba lépett Világörökségi törvény kínálja lehetőségeket és a várományosi cím megtartása, illetve a világörökségi cím megszerzése érdekében szükséges legfontosabb tennivalókat.

Előzmények

Az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) 1972. november 16-án kihirdetette a világ kulturális és természeti örökségének védelméről szóló egyezményt.

Magyarország az 1985. évi 21. számú törvényerejű rendelettel csatlakozott a Részes Államok fenti egyezményéhez, a kiemelkedő egyetemes értékek megőrzése érdekében – tekintetbe véve a fenntartható fejlődés lehetőségét.

Hazánk egyetemes értéket képviselő kulturális és természeti örökségének kiemelkedő javai közül a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottságának felterjesztésére nyolc helyszínt nyilvánított az UNESCO Világörökség Bizottsága világörökséggé.

A Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága a hozzá beérkezett javaslatok alapján azokat a helyszíneket, amelyeket esélyesnek és érdemesnek tart a Világörökségi Listára történő valamikori felvételre, a Magyar Várományosi Listán tartja nyilván. Jelenleg az itt szereplő tíz helyszín között található a „Tihanyi félsziget, a Tapolcai-medence tanúhegyei és a Hévízi tó” várományosi helyszín, kultúrtáj kategóriában.

A Balaton Régióban lévő helyszín három lépésben került a várományos helyszínek közé. 1993-ban a Tihanyi félsziget, az érintett önkormányzatok határozatai alapján előbb a Hévízi tó, majd a Tapolcai-medence tanúhegyei 2003-ban. Ez utóbbi jelölést Alapítványunk munkatársai készítették, felterjesztője pedig az éppen három éve közülünk eltávozott néhai Ács János, Tapolca Város polgármestere volt.

A Balaton Világörökségéért
Alapítvány

2004-ben a Balaton körüli három megye önkormányzata együttes közgyűlésén hozott határozatában kiállt, szakmailag és politikailag támogatta, hogy a fenti várományosi helyszínek a világörökség helyszínévé váljanak.

2008-ban a „Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Tervének elfogadásáról és a Balatoni Területrendezési Szabályzat megállapításáról” szóló, röviden Balaton törvény módosítása pontosította és konkretizálta az előírásokat, és beemelte a törvény szövegébe - 94%-os szavazati aránnyal - a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága által befogadott helyszíneken túl újabb várományosi helyszín részeket. Így a korábbi 24 önkormányzatot érintő várományosi övezet 32 önkormányzatot érint jelenleg a Balaton térségében.

A világörökségi helyszínné válás további lépéseit a Balaton Szövetség elnöksége, majd a Balaton Régió Idegenforgalmi Bizottsága tárgyalta meg. Ezt követően került a Balaton Fejlesztési Tanács elé. A meghozott határozat szerint a felterjesztési dokumentumokat úgy kell előkészíteni, hogy 2012-ben alkalmasak legyenek az UNESCO Világörökség Bizottságához benyújtásra, ugyanezen ülésen a Balaton Fejlesztési Tanács létrehozta a Balatoni Világörökség munkabizottságot.

Ezt követően számos konferenciára és megbeszélésre került sor, neves előadók részvételével, átfogó tanulmány készült a törvényben meghatározott területekről, valamint a Veszprémi Pannon Egyetem Turizmus tanszéke készített egy széleskörű felmérésen alapuló elemzést. Ez utóbbi tanulmány megállapításai közt szerepel, hogy a térségben megkérdezettek igencsak tájékozatlanok a világörökségi helyszínek dolgában, így természetesen a Balaton térségében létrejövő világörökségi helyszín adta valós előnyök és vélt korlátok vonatkozásában is.

A világörökségi helyszínné válás ügyében Balatonfüreden szervezett konferencián részt vett az UNESCO főigazgatója. A nagy tapasztalatokkal rendelkező szakember a helyszínek megtekintést követően pozitív véleményének adott hangot, jó előterjesztés esetén elérhetőnek látta a világörökségi cím megszerzését.

Világörökségi törvény és következményei

A magyar állam vállalta az UNESCO felé - a magyar világörökségi helyszínek jogbiztonsága érdekében - a Világörökségi törvény mielőbbi megalkotását, amelynek parlamenti elfogadása végül 2011. június 14-én megtörtént. A 2012. január 1-én hatályba lépő törvény garanciát nyújt a világörökségi és várományosi helyszínek értékei megőrzése számára.

A törvény megalkotását megelőzően létrejött a „Világörökségi és várományosi helyszínek szövetsége” egyesület, amelynek munkájában alapítványunk is részt vett. A törvénytervezetet véleményeztük, javasoltuk, hogy a törvény tegye lehetővé a várományosi helyszínek gondnokságának létrejöttét, sajnos azonban ez nem járt sikerrel.

Számos társadalmi egyeztetésen merült fel az a kérdés, hogy a világörökséggé válás milyen újabb korlátozásokat jelenthet majd. Az elfogadott Világörökségi törvény egyértelműen rögzíti, hogy a világörökségi helyszínné válás újabb korlátozást nem jelenthet. Rögzíti azonban azt is, hogy a világörökségi várományossá válás feltétele a már meglévő természetvédelmi, illetve kulturális örökségvédelmi oltalom. A Balaton törvény előkészítői

A Balaton Világörökségéért
Alapítvány

körültekintőek voltak, ugyanis a várományosi övezetben található települések mindegyike rendelkezik olyan résszel, amely védelem alatt áll.

Az elfogadott Világörökségi törvény feladatul szabja az érintett miniszternek, hogy a hatálybalépést követően egy éven belül (2013. január 1-ig) vizsgálja felül az e törvény hatályba lépésekor érvényes Egyezmény 1. és 2. cikkelyében meghatározott kritériumok szerint a Központhoz bejelentett helyszínek Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékébe történő felvételének indokoltságát. Ennek keretében felülvizsgálatra kerül a „Tihanyi félsziget, a Tapolcai-medence tanúhegyei és a Hévízi tó” helyszín, különös tekintettel a helyszín lehatárolására és a Világörökség törvény szerinti elvárásoknak való megfelelésére.

A Világörökségi törvény a miniszter feladatává teszi (együttműködve az érintett települési és megyei önkormányzatokkal) a várományosi területek Kezelési Tervének előkészítését. A várományos helyszínek Világörökségi Gondnokságának felállítására nincs jogi kötelezettség, azonban ennek létrehozása szakmailag feltétlenül indokolt

A világörökségi helyszínné válást követően az állam központi költségvetésből finanszírozza a törvényben meghatározott szakértői költségeket, területrendezési és településrendezési eszközök világörökségi Kezelési tervben foglaltak szerinti felülvizsgálatát és módosítását. Támogatást illetve pályázati lehetőséget biztosít továbbá a világörökségi területtel kapcsolatos ismeretterjesztő, oktatási, nevelési programok végrehajtásához, valamint a világörökségi terület kezelésével, bemutatásával, fejlesztésével kapcsolatos tevékenységek, beruházások ösztönzéséhez.

Feladatok összefoglalása - határidők

- 1) **Világörökségi munkaszervezet felállítása.** Létre kell hozni egy térségi munkaszervezetet, amely koordinálja a világörökségi (illetve várományosi) cím megszerzését célzó tevékenységeket, illetve a későbbiekben alapja lehet a világörökségi Gondnokságnak. *Határidő: 2012. január 1.*
- 2) **Várományosi terület lehatárolása.** Mivel a Világörökségi törvény kimondja, hogy világörökségi várományos területté csak kulturális vagy természetvédelmi oltalom alatt álló terület nyilvánítható, a jelölésre kerülő várományosi helyszínek lehatárolásakor gondoskodni kell róla, hogy kizárólag olyan – az UNESCO Világörökség Bizottsága által kidolgozott kritériumoknak megfelelő - területek kerüljenek jelölésre, melyek jelenleg is védelem alatt állnak, illetve 2012 végéig biztosítható a védelem alá helyezésük. *Határidő: 2012. szeptember 30.*
- 3) **Várományosi felterjesztési dokumentáció elkészítése és benyújtása.** A teljes Balaton Régió egyidejű jelölése nagy valószínűséggel elutasításhoz vezetne, ezért javasoljuk, hogy első körben a jelenlegi várományosi övezet legkedvezőbb adottságokkal és értékekkel rendelkező területei kerüljenek jelölésre. Sikeres pályázat esetén a helyszín további értékekkel való bővítésére van lehetőség. *Határidő: 2012. december 31.*

A Balaton Világörökségéért
Alapítvány

- 4) **Kezelési terv elkészítése és kihirdetése.** A világörökségi és várományosi helyszínek Kezelési tervének elkészítéséhez az állam költségvetési forrásból támogatást biztosít, azonban a korlátozottan rendelkezésre álló források miatt feltétlenül szükséges az érintett önkormányzatok, szakmai- és társadalmi szervezetek (pl: Balaton-felvidéki NP, Pannon Egyetem) aktív részvétele is. *Határidő: 2014. január 1.*
- 5) **Térségi támogatás biztosítása.** A sikeres felterjesztés alapfeltétele az erős térségi támogatás megléte, ezért célszerű felmérni az érintett önkormányzatok álláspontját. Biztosítani kell számukra, hogy megismerhessék a cím elnyeréséből fakadó valódi előnyöket és kötelezettségeket, hogy hiteles információk alapján alakíthassák ki a véleményüket. A Balaton törvény jelenleg 32 önkormányzat érintettségét rögzíti, melyek esetében a Világörökségi törvény előírja, hogy a Kezelési tervet összhangba kell hozni a helyi településrendezési eszközökkel. *Határidő: 2014. június 30.*
- 6) **Aktív lobbis tevékenység.** Kezdeményezni kell, hogy a világörökségi helyszínek számára rendelkezésre álló, illetve megnyíló helyi és EU fejlesztési programok esetében a kedvezményezettek körét terjesszék ki a Várományosi Listán szereplő helyszínekre is. *Határidő: Folyamatos*

Balatonfüred, 2011. december 5.

Káloczi Kálmán **Sándor Péter**
Balaton Világörökségéért Közhasznú Alapítvány